

Istenitélet.

(Novella.)

A jóságos öreg Uristenben már régóta gyülemlett a keserűség. Csak nézte a sok emberféreg arcátlan istenkáromlását, dőzsölő bünyözését jóideje türelmesen. Nagyon fájt neki az a hitvány hálátlanság, amit az ember a tőle kapott életért viszonzásul adott. Méretetlen fájdalma nem fért el szívében, sűrű könnyekben csordult ki szeméin. A drága gyöngyesepek legördültek az arcán, végigperegtek hosszú, ezüstös szakállán. Estek tovább, lefelé. Mire-leértek, szép, selymes csillagokká fagytak.

A nagyságos asszony gyermekei, akikben még megvolt az Uristen lehelete, csillogó szemekkel néztek az ablakok mögül a csillaghullást. Örömeikben tapsoltak.

— Anyuci, anyuci, hull a hó! Hull a hó!

A hó hullott egész délután. Estefelé megcsillapodott. Puhán, lágyan esett a járás benne, mint a fekvés tollas ágyban. Estére a higany leesett a zérus alá.

Maris bent ült a szűk eseléd-szobában. Szótlanul, merev nézéssel bámult maga elé. Az érzései, gondolatai egymást kergették, mint ahogy hullám a hullámot követi s egyik a másikat be nem éri soha, mert a sorsként adott egyetlen parton mindegyik összetörik a másik előtt.

Roppant szerencsétlennek érezte magát és gyámoltalannak. Mitevő legyen? Harmadnapja, hogy kijött a kórházból s a régi helyén, mert dolgos eseléd volt, feltételeesen visszafogadták. A gyermekét azonban innen is kinézik. Arra itt semmi szükség nincs. Az urak őt is csak a két keze munkájáért türik meg. Hova menjen? Haza, a falujába, világ csufjának? Az apja, ha megtudná, kettéhasítaná. Hogy összesugjanak az asszonyok és ujjal mutogassanak utána az emberek? Vagy hogy a legénynépség éhségével arcátlanul őt kerülgesse? Azért, hogy szeretni mert, ha magára maradt is, a falujának lába rongya legyen?

— Nem, haza nem mék, maj szógálok továbbra is.

De itt mindig megállott a gondolata. Hát a gyerekek?

Először arra gondolt, hogy dajkaságba adja. Aztán eszébe jutott, hogy a költséget miből fizesse. És látta a gyereket nagyobbacska nőve, ahogy az idegen házban elszakadtak az érzései anyjától. Nőtt, nevelkedett, mint egy idegen ember. Majd meg nagyon mostohának látta a sorsát.

— Hát nem elég, hogy én szógálok, eszt is huzza, vonnya, aki teheti?

Azután látta a fia kétségbeesett arcát, szinte hallotta, ahogy keserves sorsáért megátkozza az anyját.

Nem tudta tovább gondolni.

— Nem, nem, nem! Nem!

Összeszorult a szíve fájdalmában és kétségbeesette a tanácstalanság.

A gyerek az ágy végében felsírt. Maris hirtelen felugrott, felvette az apró jószágot s a mellét sietve a szájaiba dugta.

Kincs félelemmel gondolt arra, hogy szólni fog a naccsága a gyereksírás miatt.

A kis teremtsé ióiziben feleszívta magát s ismét elaludt az anyja keblén. Maris szép óvatosan tette le az ágyra, nehogy felébredjen.

A nagyságos asszony kijött a konyhába s hogy nem találta ott a lényt, haragosan kifakadt:

— Maris! Mariiis!

— Azért, mert megengedtem, hogy idehozza a

a fattyát, hát most már mindig mellette ül? A por, a piszok megesz itt mindent s maga csak ölbetett kezekkel néz és bámul arra a... Nekem is vannak gyermekeim, ne gondolja, hogy nem tudom, hogy nem muszáj mindig az álmukat lesni. Különbömben megmondtam magának, mikor visszajött, hogy mihez tartsa magát. Keresett már helyet a gyerekeinek? Holnap legyen az utolsó napja, mert aztán mehet vele együtt, ahová akar! Mégsem türhetem tovább a rendetlenséget.

Magas, szikár alakja remegett a felindulástól.

Roppant keserűség fojtotta vissza a szót Marisba. Mikor megszólalt, csendes, alázatos, elszánt volt a hangja.

— Naccságos asszony, nem muszáj engem elküldeni, elmék én magamtul is. Nem is maradok itt továbbra is. Igenis elmegyek. Felmondok. A gyereket pedig még máma elviszem innét egy bizonyos hejre. Már szereztem neki hejét.

Megdobbant a szíve ettől a hazugságtól s azután sebes iramban vad táncba kezdett egy gondolattól.

Vacsora után Maris bement a szobájába. Felvette a felső ruháit, csendes vigyázattal megcsókolta a gyerek arcát és a pólyával együtt a nagykendőjébe burkolta a csöppséget. Tele lett könnyes sóhajtozásával a kis szoba.

A hó már csikorgott a lába alatt. Az arcát csipős hideg hasogatta. Sietve ment végig a kisváros kihalt utcáin. Egyre az járt a fejében, hogy valaki követi. Félve pillantott a zárt kapukra, hogy vajjon les-e mögüliük valaki rája. Minden árnyéktól megtorpantak a lábai.

A gyermek az anyja mozgásától mély álomba merült.

Elérte az erdőt. A fák ágait feltámadó szél rázta meg és szitálta le róluk a havat. Zizegő hangon muzsikált a szél szerenádot az erdő és az éjszaka nászához.

Maris beljebb ment az erdőbe. Hirtelen elhatározással kiválasztott egy magasba nyúló fenyőfát s a tövébe, a tisztásra letette a pólyába kötött teremtsé. Azzal, nehogy a szíve másra bírja, futásnak eredt visszafelé.

A hideg belemarkolt a gyermek arcába, esendesen körülölelte kis testét és elkezdte könyöröletesen égetni. A csöppség felébredt s minthogy nem volt kihez bujnia, sirni kezdett. Apró száiacskája folyton hangosabban tátogott segítségért. Visszhangtalanul, árván vészett el a könyörgése a nagy erdőben. Még a madarak sem feleltek rája. Csuklani kezdett. Belekéült az area a megfeszített, erőteljes sírásba. A hideg levegőtől berekedt. Azután fogyott az ereje, dermedni kezdett, a hangja meg-megszakadt. Már csak elhaló szepegését hallatta. Azután az is megszűnt.

A gyermek keserves haldoklása belevágott a jóságos Uristen szívébe. Irtózatoss haragra perjedt. Hatalmas mellével kihajolt a menországából, felemelte jobb karját, hogy egy lendülettel elsöpörje, összetörje ezt a bünyös világot. A karja elindult. Az utolsó pillanathan visszatartotta s a lendület a levegő tengerét hasította. Rettenetes hullámok esaptak szét, zúgott, háborgott a levegő. Kitért a vihar. Az erdő minden fája recsegett, ronogott, sirt, jajgatott fájdalmában. Mintha tüket dobált volna, úgy szórta a szél a havat. Keverte-kavarta, vagdosta ide-oda. Örjítő hangzavarba fulladt minden. Sívított, süvöltött, bömbölt vadul a vihar. Puskaropogáshoz hasonlóan pattogtak, főredeztek a karvastagsácu galvak s majd itt, majd ott birkózott meg a hatalmas óriás egy-egy behemót fával. Zuhanásuk rémületes zaja beleolvadt a pokoli muzsikába.

Siró, jajveszékelő női hang keresett magának kiutat ebből a bábélből. Maris visszajött a gyerekért. Valami vad elszántság adta meg az erőt neki ahhoz, hogy ide eljuthasson. A hófuvástól csak tapogatózva jutott előbbre az erdőben. Kegyetlen küzdelmébe került minden lépése a letört ágakon, törzseken keresztül. A kétségbeesés kihangzott csukló jajveszékeléséből.

— Gyermekem! Gyermekem! Istenem, mit tettem!

Észrevette azt a fát, melynek tövében a gyermek feküdt csendesen. Feléje tartott. Már csak tíz lépés, már csak öt. És ekkor tőle oldalt megindult egy nagy fa erős zuhanással. Nem tudott menekülni.

Ott maradtak mindketten.

Az egyik alva, a másik halva. *Fodor Gyula.*

BESZÉLGETÉS BEETHOVENNEL.

„Mester, piros köd száll az őszi tájra,
Mester, csukódnak, nyilnak börtönök.
November van s a forradalmak ária,
A földön végigsöpör, dübörög,
Órák alatt világok váltakoznak.“

„Nem érdekel. Én egy vagyok s örök.“

„A Szabadság, kezében véres karddal
A világ füstös szinpadára hág,
Inognak trónok, hullnak koronák,
Hallod, hogy zeng a rettenetes kardal:
Királyokhoz az idő mostoha!“

„Én nem lehetek trónfosztott soha.“

„Nem így álmodtad Te is egykoron
Mester, dalba nem így öntötted-e?
A nép, immár egyetlen hatalom
Béklyóit nem zenében törte le?
Mester dalod örök forradalom,
E harsonás kor a Te riadód!“

„Hozzám mérni ne merd a korcs valót,
A dalom zeng tul ldön, Életen.
Ha láng kavaria petyhüdt véretek,
Ha megdermeszt a fagyos félelem,
Ha biztok, mertek, ha akartok, vágytok,
Ha ernyedten a féltalon megálltok:
Ez mind bennem zeng, ez mind én vagyok,
Bennem zug minden forradalmatok,
De minden, mi a ti szivetekben égett,
Tisztább lett, mert az én szivembe tévedt.“

„Mester, a világ könnyben, vérben, lángban!“

„A dalom zeng tul ldön, Életen,
S a dalomban örök vigasztalás van.
A föld lehullhat, mint fonnyadt virág,
S hervadt arcát a hideg csillagok
Nézhetik. Kilobbanhat a világ,
Mint egyetlen, magános gyertyaszál
És rombadülhet minden földön-égen,
De nekem akkor se lesz temetésem.“

Reményik Sándor.

Hitem Hargita — Könnyem Küküllő
Utam Udvarhely — Ostorom Isten!

IL DUOMO.

(1.) A dóm legfelső gótivü tornyán még ott rezeget a hültszinü alkonyesti fény. A Galériákban ebben a pillanatban gyul ki a villany ezüstje. Hat óra este. Milanó, ez az arisztokrata város estélyi öltözékbe lép. Hatalmas természet egyre jobban kiemeli a sötétség fekete frakkja, a Pó és az Adda esaternái mint egy-egy keskeny bál cipő csillogó lakkja, a Galériák arkádjai fenséges diplomata rendjel s a paloták sötét fürtjei övezik a márvány-kirajzolta büszke homlokot: Il Duomo, a dóm, melybe most lép be épen egy fekete csuhás pap s utána hófehér ruhás tizenkettő, mint sok fehér gondolat között egy sötét. Odabent talán nagy misét mondanak, a tönjénfüstös magasság, aranyragyogás, márvány-fényelés és messzi hangzó orgonabugás közt: Valami rég porladozó, nagy, emberi ember, örök időkön át is visszatérő büneiért. Ne nos in tentationem ducas.

Pármái rózsák nehéz illata lebben valahol a vizet felett, amint azok ugy alkonyeste kihajolnak, az alacsony kőfalon át a viz fölé. Valahol egyik kertben fölesendül lányajkról a dal: Van szó benne emlékezésről, szerelemről, bánatról, feledésről és elmúlásról. A dal és az illat egy alkonyi órán megpendíti a hurját annak a jól őrzött, eltitkolt szálnak, amit az ember némán visel a lelkén és úgy fél, amikor néha megrendül tőle a szív: tranquillo et amabile.

Angusztus alkonyatján száll le Milanó felett a nap. De a Galériák helyén még csak apró fabódékban, melyek kormos színü házfalaknak támaszkodnak, gyulnak ki az egykaru homályos mécesek. És a szakállas, ráncos galléru, piszkos galléru öreg olaszok kutyabőrbe kötött kézírásos foliánsokban régi tudományt, ezüst és bronz ötvös munkában régi mozaikot, igazi gyöngyöt, valódi briliánst kereskednek. A Pó, Ticinó, Adda csak úgy folyik, mint fog századok múlva és teszi századok óta. Hanem a dóm helyén most egy palota áll, darabosan, magasan, tömören: Palazzo Sforza. Előtte nagy tér: a Piazza del Mercanti az öt kapujával és a tér tulsó végén, szemben a palotával, annak szakasztott mása, akár egy tükkor előtt állna: Palazzo Sforza az is. Amaz a minore, ez a maggiore. Abban is Sforza lakik. Lázár, a fiatalabb, ebben a bátyja: Milanó hercege, ura a velencei király akaratóból: Gian Galeazzo Visconti vér, Ferenenek hívják.

Hát mondom, alkonyodik, a Palazzo maggioren kigyul két alsó ablak és több nem, a szomszéd minoreban pedig egész sor ablak világol. Hogy el ne felejtsem, mindkét ház ura nőtlen ember s míg a fiatalabbiknál, ugy látszik, lakoma készül, addig a másik talán otthon sincsen, csak a custode di porto gyujtotta fel az udvari lámpát s a maga fülkéjének kandellaberjét. Az öreg Nicolo fejesóválva szedi a mécs hamvát:

— Hej, nem sok jó lesz abból. Lovas esatlós vágatott a cremonai úton.

Aztán elmondja ugyanazzal a nemsegithetek képpel, ugyanazzal az aligtörődöm képpel még egy-néhányszor. Magával beszél és szeretné, látszik rajta, ha valami asszony nyelvelne vele, de ura semmiféle asszonyszemélyt nem tűr a háznál:

— Van velök ugyis elég dolga — szokta mondogatni magának az öreg.

Az ám. Ilyenféle gondokkal Milanó jámbor és kevésbé jámbor polgárai is gyakorta foglalkoznak. Kárhóztatja, ki irigyeli az urak regényeit, vén igr,